

Nr 25.

Av herr **Petrén**, om anslag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Alltsedan år 1916 har i riksstaten i regel funnits upptaget ett reservationsanslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter. Under vart och ett av de tre senaste budgetåren har detta anslag utgjort 15,000 kronor. I löpande budgetårs riksstat finnes visserligen icke något dylikt anslag upptaget, men det av riksdagen i anledning av motion beslutade särskilda anslaget å 11,351 kronor till bestridande av kostnaderna för ombyggnad av ladugården vid erkända alkoholistanstalten Hemmet Älvgården tjänar i realiteten samma syfte. Socialstyrelsen har, i egenskap av uppsiktsmyndighet över alkoholistvården, hemställt, att anslaget även för budgetperioden 1930/31 måtte uppföras med 15,000 kronor. Härvid har styrelsen särskilt framhåvt, att dess vid flera tillfällen framförda bekymmer för den ständigt tilltagande knappheten på vårdplatser å allmänna alkoholistanstalter ytterligare ökats genom det ifrågasatta nedläggandet av Hemmet Gunnarskog för kvinnliga alkoholister. Med avseende å frågan om en ny anstalt för nämnda klientel må nämnas, dels att Stockholms stads nykterhetsnämnd i slutet av år 1929 till vederbörande borgarråd anmält, att stort behov föreligger av en sådan anstalt, dels att för närvarande är under prövning av stadens myndigheter ett förslag, att staden själv skall anordna densamma. Det synes förefinnas stora utsikter till att dessa överväganden skola leda till positivt resultat, enär staden förfogar över en obegagnad, för ändamålet lämplig byggnad med tillhörande anstaltsområde. För staten vore det givetvis mycket tillfredsställande, om Stockholms stad löste denna för närvarande ganska bekymmersamma anstaltsfråga och härigenom onödiggjorde anordnande av en öppen statsanstalt för kvinnliga alkoholister. Det statsbidrag — uppgående för en anstalt med exempelvis 20 vårdplatser till minst 30,000 kronor — som kan komma i fråga för staden såsom anordnare, utgör nämligen alldeles tydligt endast en ringa del av kostnaden för anordnande av en statsanstalt med jämförlig vårdkapacitet och jämväl statsbidraget till driftkostnaderna är betydligt lägre än kostnaderna för driften av en statsanstalt.

Det nu sagda om planerna på en ny alkoholistanstalt för kvinnor giver ett starkt stöd för socialstyrelsens ovanberörda framställning. Föredragande departementschefen framhåller också, att tillgången på vårdplatser vid de allmänna alkoholistanstalterna alltjämt måste betraktas såsom knapp. Emeller-

tid avstyrker han socialstyrelsens framställning i ämnet under hänvisning till förslaget om utvidgning av statsanstalten å Venngarn med 28 vårdplatser; det belopp å omkring 30,000 kronor, som i form av reservationer å tidigare anslag finnes disponibelt för förevarande ändamål, anser han med hänsyn härtill vara tillräckligt för att tillgodose behovet av medel till statsbidrag för innevarande och nästkommande budgetår.

Detta är emellertid, som jag tillät mig framhålla i ett liknande sammanhang vid föregående års riksdag, att anlägga en alltför bekymmerslös syn på denna anstaltsfråga. Förhållandena hava nämligen under de senare åren blivit sådana, att spørsmålet om nya vårdplatser å de allmänna alkoholistanstalterna är mycket brännande. Till belysning härav må hänvisas till följande sammanställning, avseende beläggningsförhållandena den 31 december 1929:

Anstalter	Vård- platser	Inskrivna alkoholister	D ä r a v		Överbeläggning	
			när- varande	per- mitterade	formell	faktisk
Venngarn	100	157	117	40	57	17
Björknäs	26	38	27	11	12	1
Lerjeholm	26	34	25	9	8	—
Rönneholm	10	4	4	—	—	—
Älvgården	42	45	36	9	3	—
Härnö	15	10	10	—	—	—
Kurön	40	52	52	—	12	12
Samtliga öppna anstalter för män	259	340	271	69	92	30
Motsvarande siffror ^{31/12} 1928 . .	259	310	261	49	68	23
Ökning	0	+ 30	+ 10	+ 20	+ 24	+ 7

Å dessa anstalter, vilka äro de som i första hand hava att mottaga vårdbe-
hövande manliga alkoholmissbrukare, funnos sålunda nämnda dag inskrivna
icke mindre än 340 personer, medan totalantalet vårdplatser endast uppgick till
259. Å de fem största anstalterna rådde en mycket avsevärd överbeläggning,
uppgående till sammanlagt 92 eller mer än $\frac{1}{3}$ av vårdplatsantalet. Endast å
de två minsta anstalterna funnos lediga platser till ett sammanlagt antal av 11.
Av nämnda 92 personer voro visserligen en avsevärd del permitterade till hem-
orten, sjukhus m. m., men sammanställningen visar, att disproportionen mellan
efterfrågan och tillgång på vårdplatser föranlett en faktisk överbeläggning
av 30. Den sista raden medger en jämförelse mellan förhållandena för ett år
sedan och antyder, att kulmen ingalunda blivit nådd med den beläggning, för
vilken redogjorts. Man behöver för övrigt icke länge ägna sin uppmärksam-
het åt alkoholistvårdsverksamheten, förrän man finner, att hittills endast en
bråkdel av de för sig själva, sina familjer eller omgivningen i övrigt skadliga
alkoholmissbrukarna i vårt land blivit omhändertagna av nykterhetsnämnder-
na. I samma mån som de statliga åtgärderna — såsom övertagandet av en del
av kommunernas kostnader för alkoholistvården, direkt ekonomiskt stöd till
nykterhetsnämndernas verksamhet, upplysningsverksamhet bland nämnderna

och stödjande av nämndernas sammanslutningar — göra nämnderna bättre skickade att fullgöra sina åligganden i fråga om alkoholistvården, är det därför att förutse en fortgående stegring av alkoholistanstalternas beläggnings-siffror. Det skulle med hänsyn härtill vara en svår inkonsekvens av statsmakterna att understödja nykterhetsnämndernas verksamhet men underlåta att sörja för att erforderligt antal vårdplatser för alkoholmissbrukare stå till förfogande. Följden härav skulle bli, att interneringsförordnanden icke kunde gå i verkställighet i en del fall med därav följande skadliga verkningar för nykterhetsnämndernas hela verksamhet.

Det finns två utvägar att betrygga vårdplatsantalet. Den ena är, att staten själv anordnar anstaltsplatser, den andra är, att staten genom ekonomiskt bidrag stimulerar »landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan» att åstadkomma anstalter, som kunna erkännas såsom allmänna. Ovan har redan påpekats, att den senare utvägen är den för statsverket minst betungande. Det har också varit en ledande tankegång, alltsedan alkoholistlagen trädde i kraft, att hålla tillräckliga medel disponibla för understöd till anordnande av eventuella nya vårdplatser. Den ovan angivna beläggnings-tablån anger, att det nya vårdplatsbehov, som redan nu kan skönjas såsom minimum för den närmaste tiden, icke är tillgodosett enbart med den ifrågasatta tillbyggnaden vid Venngarnsanstalten. För att anstalterna icke skola erhålla den prägel av otrevnad, som alstras av permanent överbeläggning, är det önskvärt att det tillkommer åtminstone ett 40-tal nya vårdplatser, häri inräknat de 28 platserna å Venngarnspaviljongen. Kostnaderna för de återstående 12 vårdplatserna skulle för staten uppgå till omkring 24,000 kronor i statsbidrag. Härtill komma de anspråk på statsbidrag, som torde komma att framställas med anledning av anordnandet av den nya alkoholistanstalten för kvinnor. Det tillgängliga beloppet å omkring 30,000 kronor är därför icke tillfyllest för det behov, som kan sägas redan vara aktuellt. För övrigt må framhållas, att det icke är alldeles säkert, att ens 30,000 kronor komma att stå till förfogande. Kungl. Maj:t (finansdepartementet) har nämligen icke veterligen ännu meddelat beslut över socialstyrelsens framställning om att 1927/28 års anslag skall få användas under nästa budgetår. Om — mot förmodan — Kungl. Maj:t skulle avslå denna framställning, finnes vid innevarande budgetårs slut endast 15,000 kronor disponibla, ett uppenbarligen alldeles otillräckligt belopp.

Slutligen kan jag icke undertrycka den reflexionen, att man, om undanskjutandet av detta anslag är betingat av sparsamhetskrav, valt ett icke mycket lämpligt objekt för sparsamheten. Medlen skulle ju nämligen tagas ur rusdrycksmedelsfonden, och det synes icke vara någon anledning att sörja för tillväxten av denna fond med det relativt obetydliga belopp, varom här är fråga, på bekostnad av ett aktuellt nykterhetsändamål. Användningen av de medel, som uppföras på förevarande reservationsanslag, prövas i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, varför all nödig sparsamhet kan iakttagas av Kungl. Maj:t vid dispositionen av anslaget. Härtill kommer, att, om mot förmodan inga anspråk på bidrag från anslaget skulle framkomma, de nya bestäm-

melserna om äldre reservationsanslag (Sv. Författningssaml. nr 209 år 1928) förhindra varje olämplig anhopning av reservationsmedel.

Med stöd av det anförda hemställas,

att riksdagen mätte å riksstaten för budgetåret 1930/31 å femte huvudtiteln under avdelningen Alkoholistvård uppföra ett reservationsanslag å 15,000 kronor till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Stockholm den 17 januari 1930.

Alfred Petré.